

BIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA SAMARALI METODLAR

Saidova Nodira To'rayevna

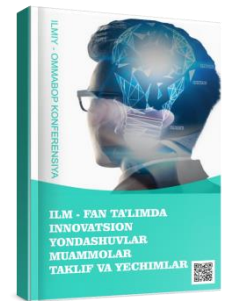
Buxoro viloyati Kogon tumani 3- umumta'lim

maktabning biologiya fani o'qituvchisi

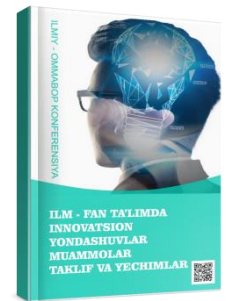
Annotatsiya: Biologiyani o'qitish metodikasi psixologiya bilan chambarchas bog'liq, chunki u bolalarning yosh xususiyatlariga asoslangan. Biologiya darslarida o'quvchilarni tolaqonli o'quv-bilim jarayonining subyektiga aylantirish yo'llari qamrab olinishi darkor.

Kalit sozlar: metod, uslub, o'qitish metodikasi, diktatik usullar, biologiya, botanika, zamonaviy metodlar, pedagogik yondashuv, psixologik holat.

Talim dargohlarida Biologiya fani o'quvchilarda ilmiy dunyoqarashini, yani dunyo va inson, inson va olam ortasidagi munosabatlar haqidagi eng umumiy qarashlar tizimi shakllantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, u shaxsning hayotiy dasturini, etiqodini, qiziqishlarini belgilaydi. Biologiyani oqitish jarayonida tabiiy fanlarning hozirgi holatiga muvofiq ilmiy dunyoqarashini

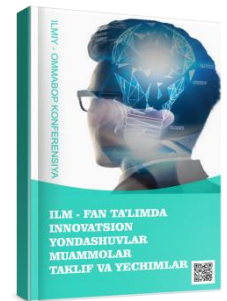

rivojlantirish voqelikni yaxlit idrok etishning tabiiy ehtiyoji bilan bogliq holda falsafiy muammolarga qiziqishi ortgan orta maktab oquvchilari uchun alohida ahamiyatga ega. Maktab biologiyasi boshqa fanlarga oxshamagan holda, tabiat hodisalarga tizimli va tarixiy yondashuv birligini bilim kuchini korsatishga yordam beradi. Biologiya oqitish jarayonida maktab oquvchilarning dialekt tafakkurini rivojlantirish bilan birgalikda ularda organik dunyoning ilmiy manzarasi, hayotning tarixiyliigi va uning harakat tizimidagi orni, qarama-qarshi bilish usullari bilan ochib beriladi. Biologiya maktab tizimidagi tabiatshunoslik siklining yetakchi fanlardan biridir, chunki u shaxsning shakllanishida va rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Baliq skeleti metodi. Bu metod muammoni qoyish va hal qilishning mazkur modeli bir qator muammolarni tariflash va yechib korishga imkon beradi. muammo muammo muammo muammo Muammoni yechish Muammoni yechish Muammoni yechish Strategiya: Bir varoq oq qogozda (vatman yoki A-3 varagi) baliq skeleti chiziladi (boshi, kemirchagi, qovurgalari). Yuqoridagi «suyagiga» muammoni qoyilishi, quyi qismida esa - ushbu muammo mavjudligini (yoki uni hal qilish yollari, oqituvchi oz oldiga qoygan maqsadga qarab) isbotlovchi faktlar yozib qoyiladi. Toldirilgan sxemaning taqdimoti. Foydalanish doiralari Tabiiy va aniq fanlarda, muammoli talim berish uslubidan foydalanganda. Afzalliklari Ushbu sxema muammolarning ozaro bogliqligi, ularning kompleks xususiyatlarini aks ettiradi. Qiyinchiliklar Muammolarni ifodalashda qiyinchiliklarga duch kelish mumkin. Ikkinchi metod Akvarium.

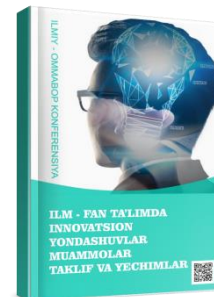
Bunda 5-6 nafar ishtirokchilar rahbar bilan birga doira shakli boylab otiradilar. Ular «baliqlar». Ularning atrofiga guruhning qolgan ishtirokchilari otiradilar (yoki turadilar). Ular «baliq ovchilari». Ichki doira azolari («baliqlar») oqituvchi taklif qilgan savolni faol muhokama qiladilar. Baliq ovchilari esa kuzatib turadilar va savolni muhokama qilayotgan biron oquvchining fikri ularni qiziqtirib qolganda jarayonga kirishadilar: qoshimcha qiladilar, savol beradilar, aniqlashtiradilar. SHunda «baliq ovchisi» fikri uni qiziqtirib qolgan «baliq»ning yoniga turib olishi kerak. Bir muammoning (masalaning) muhokamasi tugaganidan song ishtirokchilar joylari bilan almashadilar (doiradan tashqarida turganlar endi doira boylab otiradilar). Barcha ishtirokchilar doirada otirishlari maqsadga muvofiqdir. Foydalanish doiralari. Tabiiy va aniq fanlarni organish jarayonlarida qollaniladi. Afzalliklari. Ishtirokchilarga norasmiy sharoitda fikr almashishga, berilgan muammoni (masalani) hal qilish boyicha oz nuqtai nazarlarini bayon etishga imkon yaratadi. Muhokama jarayoniga erkin qoshilish va undan chiqib ketishga imkon beradi. Tahliliy fikrlash, etibor jamlash va kuzatuvchanlikni rivojlantiradi. Nutqni va teskari aloqa texnikasini rivojlantiradi. Qiyinchiliklari. Muammoni muhokama qilishda barcha oquvchilar faol ishtirok etish jarayonida bahs-munozalar, nizolar yuzaga kelishi mumkin.

SHu bois oqituvchi yaxshi tayyorlanishi va kuchli qarama-qarshiliklar paydo bolishiga yol bermaydigan uslublarni bilishi lozim. Aniq nazorat bolishini talab

qiladi. Jarayon davomida ayrim oquvchilar undan chiqib qolishlari (jarayonda ishtirok etmasliklari) mumkin. Oqituvchi muammoni muhokama qilishga barcha oquvchilarni jalb qilish usullarini oylab chiqishi kerak. Xulosada avvalo, interfaol metodning ananaviy metoddan farqli tomonlarini korib chiqish lozim. Birinchidan, darsda barcha mavzular boyicha talaba uchun qulay bolgan dars turlari shaklida qollaniladi. Interfaolda ayrim mavzular boyicha interfaol darsning qulay bolgan turlari shaklida qollaniladi. Ikkinchidan, Dars mavzusi boyicha bilim, konikma, malakalarni shakllantirish, mustahkamlansa, faol metodda dars mavzusi boyicha mustaqil fikrlash, xulosaga kelish, ularni bayon qilish, himoyalashga orgatiladi. Uchinchidan, oqituvchining vazifalari Yangi mavzuni tushuntirish, mustahkamlash, nazorat, topshiriqlar berishdan iborat bolsa, noanaviyga oquvchilarning mustaqil ishlashlarini va taqdimotlarini tashkil qilish, boshqarish, nazorat, yakuniy xulosalarni asoslab beriladi.

Tortinchidan, Darsga tayyorgarlikka dars rejasi, konspekt va didaktik vositalarni tayyorlash kabi talablar qoyilsa, interfaol metodda Interfaol dars ishlanmasi, mustaqil ishlar uchun topshiriqlar, tarqatma materiallar, boshqa zarur vositalarni tayyorlanadi. Oquvchilar tayyorgarligi esa, oldingi dars boyicha vazifalarni bajarib kelish talablari berilsa, yangi metodda yangi dars mavzusi boyicha asosiy tushunchalarni va dastlabki malumotlarni bilish talabi qoyiladi. Interfaol usullarda vaqt talabi dars vaqtining kop qismi oquvchilarning mustaqil topshiriqlarni

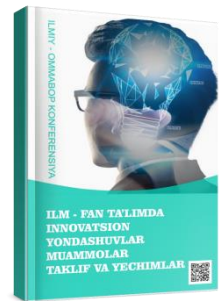

bajarishi, fikr almashishi, mushohada qilishi, oz xulosalarini bayon qilishi va himoyalashiga sarflanishi bilan belgilansa, ananaviyda dars vaqtining kop qismi oqituvchining yangi mavzuni tushuntirishi, tahlil qilishi, topshiriqlarni tushuntirishi, ozlashtirishni nazorat qilishiga sarflanadi. Darsning modul va algoritmlaridan ananaviyda har bir oqituvchi ozi qollayotgan metodga muvofiq foydalansa, noananaviyda har bir dars oldindan tayyorlangan modullar va algoritmlarga, loyihalarga muvofiq otkaziladi. Beshinchidan, bilimlarni ozlashtirishning asosiy usullari ananaviyda muloqot, muhokama, muzokara, bahs, munozara, mulohaza, tahlil, mushohada, mutolaa, noananaviyda muloqot, mutolaa, mushohada, muhokama, muzokara, bahs, munozara, mulohaza, tahlil tarzda namoyon boladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati:

1. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. –T.: O‘z MU. 2003.- 66 b.
2. Rizoqulovna, B. M. T. (2021). BIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH SAMARASI. Eurasian Journal of Academic Research, 1(9), 21-24.
3. Аминжонова, Ч. А., & Мавлянова, Д. А. (2020). Методика преподавания предмета “биология” в системе высшего медицинского образования.

ILM – FAN TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR, MUAMMOLAR, TAKLIF VA YECHIMLAR

методологические и организационные подходы в психологии и педагогике, 8-11.